

*кандидат філологічних наук,
доцент
кафедри історії зарубіжної
літератури і класичної філології
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна*

КОНЦЕПТУАЛЬНО-ФУНКЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ ПРОСТОРОВОЇ Й ЧАСОВОЇ СЕМАНТИКИ В ДАВНЬОГРЕЦЬКІЙ МОВІ

Сьогодні загальноприйнятою є думка про те, що кожна мова по-своєму розділяє світ, має свій специфічний спосіб його концептуалізації. Як указує О.В. Урисон, «це означає, що в основі кожної конкретної мови лежить особлива модель або картина світу, і кожен мовець зобов'язаний організувати зміст висловлювання відповідно до цієї моделі (зрозуміло, що всі національно-специфічні моделі мають і загальні, універсальні риси)» [5, с. 9]. Опис національно-мовної картини світу й окремих її фрагментів здійснюється в різних дослідницьких напрямках і сферах лінгвістичного знання.

Особливим пошуковим напрямом дослідження мовної картини світу є встановлення її фрагментів у давніх мовах або прамах. Здебільшого це фрагменти, що стосуються матеріальної культури народів, але робляться спроби реконструкції цілісних архаїчних уявлень людей про світ (Т.В. Гамкрелідзе, В.В. Іванов, В.М. Топоров, М.М. Маковський).

Аналіз окремих фрагментів давньогрецької мовної картини світу (зокрема простору й часу) доцільно проводити, з одного боку, як лінгвоконцептуальне дослідження в напрямі пошуку тих структур знання, які сформувалися в еллінів у процесі осягнення простору й осмислення часу й отримали репрезентацію в мовних засобах, а з іншого – як системно-лексикографічне дослідження, що передбачає виділення, систематизацію й класифікацію всього масиву просторово-часової лексики давньогрецької мови.

Реалізація такого виду роботи й отримання відповіді на питання про характерні риси просторово-часової моделі світу, відображеної в лексичній системі давньогрецької мови, є метою нашої роботи, досягнення якої потребує комплексного підходу. Це природно, оскільки сама класифікація лексики визначається специфікою її проєкції на концептуальну картину світу, а якісні та кількісні показники на окремих ділянках побудованої класифікації мають своє етнопсихічне й етнокультурне підґрунтя.

Мовна репрезентація концепту здійснюється завдяки розгалуженому, багаторівневому вербальному ресурсу. Як зазначає А.М. Приходько, концепт може апелювати до цілої низки синонімів, лексико-семантичних полів, паремій, витворів мистецтва, об'єктів матеріальної й духовної культури. Широка семіотична гама концепту безпосередньо пов'язана з його значущістю для певного лінгвокультурного колективу [4, с. 267].

Реалізація концепту як продукту когнітивної й духовної діяльності певної лінгвокультурної спільноти відбувається насамперед у мові й мовленні, причому головним і найбільш продуктивним прийомом є лексична об'єктивація концепту. Основна оперативна одиниця цього способу репрезентації концепту (лексичний знак) вбирає в себе узагальнений зміст численних форм його позамовного референта, оформлює когнітивно-семантичний простір концепту, виступає вербалізатором поняттєвого субстрату.

На думку В.С. Дорменева, поняттєвий субстрат концепту виявляється на основі дослідження словникових дефініцій лексеми, яка його об'єктивує. Словникова стаття є джерелом отримання не лише лінгвістичних відомостей (фонологічних, лексико-семантичних, фразеологічних, граматичних), а й загальнокультурної інформації. У дефініційній частині словникової статті лексеми міститься інформація про обсяг, зміст і межі поняття, що дозволяє вивчити специфіку поняттєвого субстрату концепту. За ілюстративною частиною встановлюються дискурсивні властивості мовної одиниці, у результаті чого вивчається образно-перцептивний і оцінний складники концепту. Усе це дає підстави вважати словникові статті культурологічно релевантним матеріалом для вивчення лінгвоконцептів різних типів [3, с. 75].

Оскільки метою нашої роботи є вивчення загального концептокорпусу, що сформувався в еллінів як результат осмислення феноменів простору й часу в їх багатовимірності, необхідним є дослідження всього лексичного корпусу, що репрезентує відповідні концептуальні сфери. Аналіз словникових дефініцій, які містять інформацію про поняттєве ядро концептів, дає змогу класифікувати лексичні одиниці за лексико-семантичними групами й підгрупами й дослідити специфіку вербалізації різних сегментів концептуальних сфер простору й часу лексичними засобами давньогрецької мови.

Можливість комплексного вивчення як концептуального, так і лексичного корпусу в когнітивно-семантичній площині простору й часу, установа в них універсальних й етноспецифічних рис, необхідність отримання достовірних результатів вимагають осмислення системної організації означених комплексів ментальних і мовних одиниць. Наукові розвідки за різними дослідницькими напрямками підтверджують наявність польового устрою як лексико-семантичної системи мови, так і концептуального корпусу її носіїв. Вивчення концептуальних сфер простору й часу й корпусу лексем відповідної семантики як ієрархічних структур упорядкованих елементів дає змогу поєднувати принципи концептуального аналізу й семантичного, виявляючи, з одного боку, специфіку

репрезентації знання про довкілля в різних знаках, а з іншого – розкриваючи зміст знака, що може містити інформацію про різні типи знання. Робота такого двобічного характеру дозволяє комплексно й повноцінно представити специфіку мовної картини світу давніх греків.

Отже, в основу нашого дослідження покладено теорію функційно-семантичного поля як «двобічну (змістово-формальну) єдність, що формується граматичними (морфологічними й синтаксичними) засобами певної мови разом із лексичними, лексико-граматичними та словотворчими елементами, які належать до тієї самої семантичної зони» [2, с. 40], і теорію концептуального поля як «ментально й семантично розроблену царину когнітивно-семантичного простору, яка є таким інтегрованим цілим, суттєві ознаки якого формуються взаємозв'язком частин за моделлю центра й периферії» [4, с. 271]. Обидві теорії ґрунтуються на теорії поняттєвої категорії, яка сформувалася в роботах таких дослідників, як О. Есперсен, І.І. Мещанінов, С.Д. Кацнельсон, В.Н. Ярцева, і повноцінно представлена в працях О.В. Бондарка. Дослідник виділяє, зокрема, рівень універсальних поняттєвих категорій, які становлять універсальний базис розумових категорій, і рівень поняттєвих категорій, що реалізуються в семантичних функціях певної мови й включають у себе (поряд із реалізацією універсальних варіантів) неуніверсальні поняттєві варіанти [1, с. 18–19].

Ієрархічна структура концептуального поля передбачає виділення в ньому елементів різного поняттєвого обсягу, що взаємодіють між собою як частина й ціле. Спираючись на теоретичні розробки концептуального поля А.М. Приходька, пропонуємо розрізняти такі системно-структурні різновиди концептів, як макроконцепт, гіперконцепт, гіпоконцепт, мезоконцепт, метаконцепт, параконцепт і катаконцепт. Макроконцепт і гіперконцепт є категорійними ментальними одиницями високого ступеня абстракції, виконують системотвірну функцію й формують ядро концептуального поля. Гіпоконцепти, мезоконцепти, метаконцепти, параконцепти й катаконцепти є «таксонами, наближеними до життєвого світу людини» [4, с. 184], позначаються етнокультурною специфікою й формують периферійну зону концептуального поля.

Подібність структурної ієрархічної організації концептополя як плану змісту й функційно-семантичного поля як плану вираження уможливають застосування інтегрованого підходу до вивчення репрезентації концептуальних сфер простору й часу в лексико-семантичній системі давньогрецької мови зі встановленням таких кореляцій: концептуальна сфера (макроконцепт) – функційно-семантичне поле; концептуальне поле (гіперконцепт) – лексико-граматичний клас; концептуальне мікрополе (гіпоконцепт) – лексико-семантична група; концептуальна група (мезоконцепт, метаконцепт, параконцепт) – лексико-семантична підгрупа; катаконцепт – лексема.

У межах частин мови, які являють собою концептуальні поля й формуються довкола гіперконцептів концептуальних сфер простору й часу, лексеми аналізуються за лексико-семантичними групами, що складають об'єднання слів за їх змістовою близькістю на парадигматичній осі. Розподіл лексем на групи та підгрупи з подальшим визначенням їхніх кількісних і якісних характеристик відбувається за допомогою компонентного аналізу, який передбачає аналіз значення слова за його структурними компонентами – семантичними диференційними ознаками, яким відповідають певні концепти концептосфер простору й часу. Лексико-семантичні групи включають у себе лексеми з різним набором семантичних диференційних ознак. Периферія семантичних груп часто формується за допомогою широкого кола одиниць, залучення яких відбувається за принципом аналогії й метафори, тобто базується на семантичних кореляціях між явищами, фіксованими в досвіді людини.

Характерною рисою організації системи просторово-часової лексики в цілому й окремих її лексико-семантичних груп є формування та включення до семантичних груп численних одиниць за принципом аналогії та метафоричного переносу, підґрунтям для чого є перцептивні уявлення людини. Такий процес є одним зі способів вербалізації когнітивних структур у дискурсах різного типу [4, с. 110]. Численні семантичні ознаки слова, не зафіксовані в словникових дефініціях, можуть виявлятися в певних контекстах уживання слова, усних висловлюваннях, а також у письмових текстах різних жанрів. Урахування контекстуального складника у виявленні й розкритті семантичної структури окремого слова є необхідним для аналізу мовного матеріалу різної культурно-історичної віднесеності.

Отже, через аналіз семантичної структури просторово-часових лексем, представленої в словникових дефініціях, вивчення особливостей їх уживання в давньогрецьких текстах як дискурсах, що формально й семантично відображають результати пізнавальної діяльності людини, можна встановити специфічні риси когнітивної діяльності еллінів, особливості їхньої мовної картини світу, яка віддзеркалює сукупність уявлень про загальну модель світу.

Пропонуємо розглянути застосування концептуально-функційного підходу до вивчення специфіки мовної репрезентації комплексу темпоральних уявлень у системі прислівників давньогрецької мови.

Прислівники постають як засіб вербалізації й організації концептополя, сформованого довкола гіперконцепту «Ознака дії/стану в часі». В означеному концептополі системоутворюючу функцію виконують гіпоконцепти «прямий час» і «відносний час», які відбивають повною мірою специфіку того, як саме відбуваються зміни об'єктів у теперішньому, минулому й майбутньому часі. Мезоконцепти «заповненість/незаповненість часового відрізка дією» вербалізуються прислівниками зі значенням короткотривалої, миттєвої або довготривалої дії, з невизначеними межами часової обставини відповідно. Концепт «завершеність/незавершеність дії» реалізується в дієслівних формах і в системі прислівників не набуває конкретного вираження. Натомість указівка на ітеративність, повторюваність дії в часі широко представлена у формах прислівників давньогрецької мови.

1. Гіпоконцепт «Прямий час» (316 лексем).

1.1. Мезоконцепт «Часовий відрізок, повністю заповнений дією» (189 лексем).

Катаконцепти: ἐνθάδε тепер, зараз; ἅμα одночасно, у той же час; ἕως протягом деякого часу, постійно, завжди; μεσημβρινόν опівдні; ἑτοίμως негайно; ὀτραλέως швидко; ἔμμενές постійно, невпинно; ἐληετανόν протягом усього року, постійно, завжди; καταυτίκα одразу ж; παραυτίκα тепер же, зараз; ἐπτάετες протягом семи років; συνεχῶς постійно, безупинно, безперервно; πανήμερον протягом цілого дня та ін.: ἐπτάετες δ' ἦνασσε πολυχρόσιο Μυκίτης (Hom. Od. 3.304) – «Цілих сім років він володарював у багатих золотом Мікенах»; ἐπιὼν δὲ τὴν Βαβυλωνίαν ἄλασαν εὐθὺς ἐπ' αὐτῷ γενομένην ἐθαύμασε μάλιστα τὸ τε χάσμα τὸν πυρὸς ὥσπερ ἐκ πηγῆς συνεχῶς ἀναφερομένου (Plut. Alex. 35) – «під час переходу через Вавилонію, яка вся одразу ж підкорилася йому, Александр більш за все був уражений проваллям, з якого, немов із джерела, безперервно виривався вогонь».

1.2. Мезоконцепт «Часовий відрізок, не повністю заповнений дією» (127 лексем).

Катаконцепти: μεσηγύς посеред, тим часом; ἄωρι у пізній час; νύκτωρ у нічний час, уночі; ἀκρόνυχον із приходом ночі; ἡρινά навесні; μετοπρινόν восени; παρακαίρως невчасно; δεκάμηνα на десятому місяці; μίνυνθα небагато, недовго та ін.: αἴθ' ὄφελος παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος καὶ ἀπῆμων ἦσθαι, ἐπεὶ νύ τοι αἴσα μίνυνθά περ οὐ τι μάλα δῆν (Hom. Il. 1.414–415) – «Нехай тобі пощастить бути біля кораблів без сліз і печалей, оскільки вік твоїй недовгий [букв. на недовго] і короткий»; τὴν τὸ φίλον γλυκύμαλον ἀμᾶ κῆμαυτὸν ἀεῖδων πολλάκι νυκτὸς ἄωρι (Theoc. 11. 38–39) – «Про нас, про двох, солодке яблучко, пізньої ночі я пісні складаю».

2. Гіпоконцепт «Відносний час» (169 лексем).

2.1. Мезоконцепт «Попередній час» (81 лексема).

2.1.1. Метаконцепт «Попередній час конкретний» (12 лексем).

Катаконцепти: ἐχθές учора; πέρυσι рік тому; πρόην позавчора; πρόιζα позавчора; χθές учора; χθιζά учора; ἐκτέρυσιν з минулого року; ἐπίδειελα до вечора, під вечір; ποθέσπερα до вечора, під вечір; ὕφеспέρα під вечір; проτέρυσιν два роки тому; πρότεμτα п'ятьма днями раніше; πρότριτα трьома днями раніше та ін.: ὁ δὲ ἡρέμα μεταστραφεὶς καὶ διαμεδιάσας πρὸς τὸν Πύρρον εἶπεν: οὐτε χθές με τὸ χρυσίον ἐκίνησεν οὐτε σήμερον τὸ θηρίον ἀναφερομένου (Plut. Pyrrh. 20) – «Але він спокійно повернувся, посміхнувся й сказав Пірру: «Однак сьогодні вигляд цього чудовиська мене здивував не більше, ніж учора – золото»; καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι: τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρεи, οἳτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενηρξασθε ἀπὸ πέρυσι (NT. Cor II. 8.10) – «І в цьому даю пораду, адже це вам на користь, – вам, що від минулого року не тільки почали здійснювати це, а першими виявили до цього бажання».

2.1.2. Метаконцепт «Попередній час загальний» (69 лексем).

Катаконцепти: πάροιθε(v), πρίν, πρότερον, протоῦ, ἔμπροσθεν, ἐπάνωθεν, ἐπέκεινα раніше; πάλαι раніше, давно; ἄνω здавна; ἄρμοι, ἄρτι, νέον нещодавно, щойно, зовсім недавно; μέσφα до, поки не; τότε у той час, тоді; τέλος урешті-решт, нарешті; ἐναγχος, προσφάτως, ὑπογυῖως недавно; τετράπαλαι надзвичайно давно; πάμπροστε набагато раніше, давно; πάμπροτα перш за все, у першу чергу та ін.: τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ σμικρά αὐτῶν γέγονε: τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά (Hdt. Hist. 1.5.4) – «Адже численні міста в давнину були великими, а тепер стали малими; а ті, що за моїх часів були величними, перед тим були незначними»; καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσω: σὺ τετῆρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι (NT. In. 2.10) – «І каже йому: «Кожна людина спочатку подає добре вино, а гірше – як нап'ються; а ти зберіг добре вино дотепер».

2.2. Мезоконцепт «Наступний час» (88 лексем).

2.2.1. Метаконцепт «Наступний час конкретний» (4 лексеми).

Катаконцепти: αὔριον завтра; ἐπαύριον на завтрашній день, завтра; νέωτα наступного року, через рік: ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναλιέναι, ἤκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτὸς. εἰ δὲ μή, αὔριον πρὶ ἀλιέναι φησὶν (Xen. Anab. 2.2.1) – «Але якщо ви хочете відступати разом із нами, приходьте цієї ж ночі; якщо ж ви не прийдете, то ми вирушимо завтра рано вранці»; καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξεληθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐλείπασεν (NT. Mrc. 11.12) – «Наступного дня, як вони вийшли з Витанії, Він зголоднів».

2.2.2. Метаконцепт «Наступний час загальний» (84 лексеми).

Катаконцепти: ἄνωθεν здалеку, із (самого) початку, заново; ἀρχῆθεν від самого початку; γενεῆθεν з народження; μακρόθεν здалеку, із давнього часу, здавна; οἰκοθεν від народження; παιδιόθεν з дитинства; ἄφαρ, ἐξολίσω, εἶτα, κάτω, κάτωθεν, μέθαζε, μεθό, μετέπειτα, ὄπισθεν потім, далі, після, пізніше; δηθά, δῆν παλαιόν здавна, давно, із давніх пір; ἐκάς далеко; μετὰ слідом за, потім; ὕστερον позаду, у подальшому, на майбутнє; μήκιστον надовго; ἐπιβραχύ на короткий час; ἐπικῆρος близько до загибелі; συγγενῶς від (самого) народження; ἔμποθεν спочатку; ἐξότου із тих пір як; εἰσαῦθι іншим разом, потім, до наступного разу; εἰσέπειτα після, на майбутнє; ἐξαῦθις знову; μεταυτίκα одразу після цього та ін.: καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιόθεν (NT. Mrc. 9.21) – «Він запитав його батька: «Скільки часу, як це сталося з ним?» Той відповів: «Із дитинства»; Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Αἰρήν ὁ Ψάμμιος (Hdt. Hist. 2.161.1) – «Псамміс царював у Єгипті всього шість років; він здійснив похід у Ефіопію й невдовзі потому помер; успадкував його владу син Апрій».

У результаті аналізу темпоральних прислівників давньогрецької мови (485 одиниць) виявилось, що прислівники, які репрезентують мікрополе гіпоконцепту «прямий час», формують досить велику групу – 316 одиниць, що становить 65% усього лексичного корпусу часових прислівників.

За кількісними показниками підгрупа прислівників мікрогрупи мезоконцепту «часовий відрізок, повністю заповнений дією», включає в себе 189 одиниць, що становить 60% від усієї кількості прислівників, які вказують

на одночасність. У підгрупі прислівників мікрогрупи мезоконцепту «часовий відрізок, не повністю заповнений дією» зафіксовано відповідно 127 одиниць, що становить 40%.

Слід відзначити велику групу давньогрецьких ітеративних прислівників, що актуалізують ідею повторюваної в часі ознаки, характеристики, дії (62 одиниці): ἄλλοκα іноді; ἕνα іноді, часом; μανῶς рідко; ἐνιαύσια щорічно; θαμινά часто; ὀλιγάκις нечасто, рідко; ἐνίοτε іноді, часом; ἐπισηρόν один за одним; ὁσημέραι кожного дня, щоденно та ін.: φράζεσθαι δ', εὖτ' ἂν γεράνου φωνὴν ἐλακούσης ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυῖης (Hes. OD. 448–449) – «Слідкуй, щоб вчасно почути крик журавлиний, який лунає щорічно з-під хмар піднебесних»; καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο (Xen. Anab. 4.1.16) – «Він часто вимагав зупинити все військо, коли вороги сильно на нього тиснули».

Поширення прислівників ітеративного значення свідчить про потребу вираження носіями давньогрецької мови повторюваних, циклічних дій, що, очевидно, відповідає самим реаліям та специфіці організації життя еллінів, гострому відчуттю циклічності буття.

Отже, опис концептуальних сфер простору й часу в лексико-семантичній системі давньогрецької мови передбачає вивчення лексем з урахуванням їхньої структурно-семантичної моделі відповідно до включення в локативно-темпоральну концептосферу функційності, що встановлюється через вивчення практики вживання лексеми як засобу вираження певного концепту, а також продуктивності лексем, яка залежить від частотності й універсальності вживання їх як репрезентантів концептосфер простору й часу.

Література:

1. Белошапкова Т.В. Когнитивно-дискурсивное описание категории аспектуальности в современном русском языке / Т.В. Белошапкова. – М. : КомКнига, 2007. – 336 с.
2. Бондарко А.В. Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии / А.В. Бондарко. – М. : УРСС, 2001. – 208 с.
3. Дорменев В.С. Понятійний складник концепту «радість» у німецькій та англійській мовах / В.С. Дорменев // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. – Луцьк – 2014. – № 5. – С. 75–79.
4. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы / А.Н. Приходько. – Днепропетровск : Белая, 2013. – 307 с.
5. Урысон Е.В. Проблемы исследования языковой картины мира: аналогия в семантике / Е.В. Урысон ; Рос. академия наук. Ин-т русского языка им. В.В. Виноградова. – М. : Языки славянской культуры, 2003. – 224 с.

Анотация

Є. ЧЕКАРЕВА. КОНЦЕПТУАЛЬНО-ФУНКЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ ПРОСТОРОВОЇ Й ЧАСОВОЇ СЕМАНТИКИ В ДАВНЬОГРЕЦЬКІЙ МОВІ

У статті досліджено проблему системної організації концептуальних сфер простору й часу як фрагментів загальної концептуальної системи еллінів; виявлено лінгвальні стратегії й механізми, що трансформують чуттєві відомості про простір і час у структуровану систему в давньогрецькій мовній свідомості; описані функційно-семантичні особливості лексем, що виступають мовними репрезентантами концептосфер простору й часу й характеризуються етноспецифічними рисами давньогрецької мовної моделі світу.

Ключові слова: концепт, концептуальна система, концептуальна сфера, категорії простору й часу, лексема.

Аннотация

Е. ЧЕКАРЕВА. КОНЦЕПТУАЛЬНО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ ЛЕКСИКИ ПРОСТРАНСТВЕННОЙ И ВРЕМЕННОЙ СЕМАНТИКИ В ДРЕВНЕГРЕЧЕСКОМ ЯЗЫКЕ

В статье рассматривается проблема системной организации концептуальных сфер пространства и времени как фрагментов общей концептуальной системы эллинов; установлены стратегии и механизмы, трансформирующие чувственные данные о пространстве и времени в структурированную систему в древнегреческом языковом сознании; описаны функционально-семантические особенности лексем, выступающих языковыми репрезентантами концептосфер пространства и времени и характеризующихся этноспецифическими чертами древнегреческой языковой модели мира.

Ключевые слова: концепт, концептуальная система, концептуальная сфера, категории пространства и времени, лексема.

Summary

Ye. CHEKAREVA. THE CONCEPTUAL-FUNCTIONAL APPROACH TO THE ANALYSIS OF LEXEMES OF SPACIAL AND TEMPORAL MEANING IN ANCIENT GREEK

The article represents a study of the problem of system organization of conceptual sphere of space and time as a fragment of general conceptual system of Hellene; lingual strategies and mechanisms that transfer sensitive data about space and time into structured system of Ancient Greek language consciousness are defined; functional-semantic peculiarities of lexemes that act as language representatives of concept sphere of space and time, characterized by ethno-specific features of Ancient Greek model of word are described.

Key words: concept, concept system, concept sphere, category of space and time, lexeme.